

LUNA

Kine Nordby Røste

B. Datamateriale fra praksisfeltet som empiri

Bacheloroppgave

Overgangsobjektets betydning for trygghet til de
yngste barna i barnehagen

The importance of the transitional object to
the safety of the youngest children in
kindergarten

BLU

2017

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage

JA NEI

Norsk sammendrag

Tittel: Overgangsobjektets betydning for trygghet til de yngste barna i barnehagen	
Forfatter: Kine Nordby Røste	
År: 2017	Sider 32
Emneord: Overgangsobjekt, trygghet, behov	
Sammendrag: I denne bacheloroppgaven tar jeg for meg barnehagelæreres tanker og refleksjoner rundt de yngste barnas bruk av overgangsobjekt i barnehagen. Teori fra blant annet Winnicott og Bowlby vil bli brukt for å besvare min problemstilling. Jeg mener at barns bruk av overgangsobjekt er et tema som må belyses, da det finnes lite forskning om dette. Metoden jeg har brukt for å undersøke dette er semistrukturert intervju. Funnene mine drøftes opp mot relevant teori og avslutningsvis vil jeg oppsummere hovedfunnene i lys av min problemstilling: <i>Hvilke tanker og refleksjoner har barnehagelærere om 0-3-åringers bruk av overgangsobjekt?</i>	

Engelsk sammendrag (abstract)

Title: The importance of the transitional object to the safety of the youngest children in kindergarten	
Authors: Kine Nordby Røste	
Year: 2017	Pages: 32
Keywords: Transitional object, safety, needs	
Summary: In this study I will focus on the kindergarten teacher's thoughts and reflections considering the use of transitional object in the kindergarten. I will be using theories from Winnicott and Bowlby to substantiate the major issue in the study. I mean that the children's need of a transitional object is a fact that should be more considered and researched. It is a small scale of studies on the subject today. The method I have chosen to study the subject is a semi structured interview. My findings during the study will be compared to relevant theory, and in the end, I will give a summary of the findings based on my issue: what kind of thoughts and reflections does teachers in the kindergarten have about children in the age of 0 to 3 use of transitional object	

Forord

Da var tre år på høgskolen fullført, og jeg kan endelig kalle meg barnehagelærer. Disse årene har vært lærerike, og jeg har tilegnet meg mye kunnskap om barn. Nå ser jeg fram til å ta med meg denne kunnskapen ut i barnehagen.

Jeg vil takke veilederen min, Camilla Helèn Ødegården Aanstad, for god veiledning og motivasjon når det har vært litt tungt!

Jeg vil også takke barnehagelærerne som stilte opp på intervju, og bidro med mye gode tanker.

Videre vil jeg takke flotte medstudenter for mange fine stunder. Takk for deres gode ord, oppmuntring og gode humør. Karoline – vi ses på Skjold!

Takk til mamma og pappa, som hele tiden har hatt trua på meg! Takk for at dere har stilt opp som barnevakt for Emil når jeg har hatt mye skolearbeid.

Sist, men ikke minst vil jeg takke Jonas og Emil! Tusen takk for at dere har holdt ut med meg disse månedene, og heiet på meg til siste slutt. Dere er topp, og nå kan endelig jeg være med på litt moro!

Innhold

NORSK SAMMENDRAG	3
ENGELSK SAMMENDRAG (ABSTRACT)	4
FORORD	5
INNHold	6
1. INNLEDNING	8
1.1 BEGRUNNELSE FOR VALG AV TEMA.....	8
1.2 PROBLEMSTILLING, AVGRENSING OG PRESISERING	8
1.3 OPPGAVENS OPPBYGNING	10
2. TEORI	11
2.1 OVERGANGSOBJEKT	11
2.2 TRYGG BASE.....	14
2.3 ORGANISASJONSKULTUR.....	15
2.4 BARNET SOM SUBJEKT.....	15
2.5 RAMMEPLAN FOR BARNEHAGER OG LOV OM BARNEHAGER.....	16
3. METODE	17
3.1 HERMENEUTIKK, FORTOLKNINGER OG FORFORSTÅELSE.....	17
3.2 KVANTITATIV OG KVALITATIV METODE	18
3.3 VALG AV METODE	18
3.4 FORBEREDELSE OG GJENNOMFØRELSE AV INTERVJU	19
3.5 TRANSKRIBERING.....	20
3.6 ETISKE OG KRITISKE REFLEKSJONER OMKRING METODE	21
4. ANALYSE OG DRØFTING AV FUNN	22
4.1 TRYGGHET	22

4.2	KULTUR I BARNEHAGENE.....	24
4.3	BARN SOM SUBJEKT OG UTFORDRINGER.....	25
4.4	OPPSUMMERING.....	27
5.	AVSLUTNING	29
6.	LITTERATURLISTE.....	30
	VEDLEGG	32
6.1	VEDLEGG 1: INFORMERT SAMTYKKE.....	32

1. Innledning

1.1 Begrunnelse for valg av tema

Det siste året på studiet kunne vi velge et fordypningsfag. Et av fordypningsfagene vi kunne velge var de yngste barna. Jeg valgte dette, fordi jeg synes vi hadde hatt for lite om de yngste barna tidligere i studiet. I løpet av dette semesteret har vi hatt en del om barns tilknytning og innenfor dette teamet ble vi kjent med begrepet overgangsobjekt. Jeg synes dette var interessant, og ble nysgjerrig på hvilket syn barnehagelærere har rundt dette. Før jeg begynte på barnehagelærerutdanningen jobbet jeg noen år som assistent i ulike barnehager. I flere av disse barnehagene fikk jeg inntrykk av at smokk/kos/bamse var noe personalet mente at barna ikke trengte. Det skulle legges på hylla med en gang de kom i barnehagen, og med en gang de var ferdig med å sove. Jeg husker at jeg tenkte over dette, og undret meg over hvorfor det var så viktig at disse objektene måtte legges bort så fort. Jeg tenkte at de som hadde mye erfaring og utdanning visste hvorfor de praktiserte som de gjorde. Jeg var bare 19 år, uten erfaring eller mye kunnskap, derfor stilte jeg aldri spørsmål ved det. I følge statistisk sentralbyrå går de fleste små barn i barnehagen i dag. I deres undersøkelser viser de til at ni av ti toåringer og åtte av ti ettåringer gikk i barnehagen høsten 2010 (Statistisk Sentralbyrå, 2012). I kapittelet nedenfor vil jeg legge fram tidligere forskning om trygghet. Overgangsobjekt kan være en kilde til trygghet, og i den sammenheng tenker jeg at min problemstilling berører de fleste barnehager.

1.2 Problemstilling, avgrensing og presisering

I min oppgave har jeg valgt følgende problemstillingen: *Hvilke tanker og refleksjoner har barnehagelærere om 0-3åringers bruk av overgangsobjekt?*

Jeg valgte å intervju kun barnehagelærere av personalet. Jeg ville vite hvilke tanker og refleksjoner de har om barns bruk av overgangsobjekt ut ifra deres bakgrunn med faglig kompetanse. Et overgangsobjekt kan for eksempel være smokk, kosedyr eller klut. Dette er noe som er kjent og kjært for barna og kan skape en trygghet når de er uten sine nære omsorgspersoner. Dette overgangsobjektet kan være med på å lage en bro mellom det

ukjente og foreldrene/omsorgspersonene. (Abrahamsen, 2015, s. 141). Jeg vil skrive mer om overgangsobjekt i teoridelen. Videre i teoridelen vil jeg skrive om Bowlby og trygg base, da jeg mener denne tryggheten kan ha en sammenheng med barns bruk av overgangsobjekt. Jeg skal også skrive om organisasjonskultur, da jeg tenker at kultur i organisasjonen kan ha noe å si for de ansattes tanker og refleksjoner. I teoridelen vil jeg ha et kapittel om barnet som subjekt. Hvilket syn man har på barn, vil gjerne speile seg i hvordan man møter barns behov. Avslutningsvis i teoridelen trekker jeg inn Lov om barnehager og Rammeplan for barnehager, da de styringsdokumentene gir oss noen føringer.

I min problemstilling vil jeg finne ut hvilke tanker og refleksjoner barnehagelærer har rundt de yngste barnas bruk av overgangsobjekt. Kort fortalt handler refleksjon om gjennomtenkning av noe (Svendsen, 2011). For meg handler tanker om hva vi tenker på bakgrunn av våre holdninger og verdier.

Jeg har ikke funnet mye tidligere forskning direkte knyttet til overgangsobjekt, men jeg har sett på to artikler jeg synes passer til temaet mitt.

1. Berit Bae: Å se barn som subjekt – noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage
2. Ingunn Størksen: Barnet i barnehagen – relasjoners betydning for tidlig utvikling

Hovedpoenget med artikkelen til Bae er at synet på barn og barneoppdragelse har blitt endret i nyere tid. Barn er subjekter som er sosiale vesener fra dagen de blir født. I artikkelen tar Bae opp fire forhold som hun mener krever bevisstgjøring i forhold til å se barn som subjekter i barnehagen. Disse forholdene er medvirkning, omsorg, lek og barnehagen som læringsmiljø. I disse kategoriene går Bae inn og drøfter hvordan barnehagepersonell må jobbe for å kunne gå ut i fra et barn som subjekt perspektiv. Det handler i bunn og grunn om å anerkjenne barn, altså å kunne sette seg inn i barnas følelser og opplevelsesverden, respektere de og deres følelser, at barn er aktive medskapere, og at barnehagepersonell er oppmerksom på alle barns uttrykksformer, både verbalt og nonverbalt (2016).

Størksen sin artikkel handler i korte trekk om antall barn som går i barnehagen. Størksen skriver om trygghet og relasjoner i forbindelse med de yngste barna i barnehagen. Hun viser til teoretikere som Bowlby, Winnicott og Abrahamsen. Videre skriver hun om at de første årene i barns liv er viktige i forhold til trygghet og relasjoner. For at barnehageansatte skal legge mest mulig til rette for at de yngste barna skal føle seg trygge i barnehagen er det

viktig at de blant annet har kunnskap om, og evnen til å leve seg inn i barns intuisjoner, er til stedet for barnet og tilpasser seg barnas behov (2007).

1.3 Oppgavens oppbygning

Videre i denne oppgaven vil jeg presentere et teorikapittel, som inneholder teori jeg mener er relevant for å besvare min problemstilling. Winnicott og overgangsobjektets betydning vil være et underkapittel. Videre vil jeg skrive om Bowlby og trygg base, da jeg mener denne tryggheten kan ha en sammenheng med barns bruk av overgangsobjekt. Jeg skal også skrive om organisasjonskultur, da jeg tenker at kultur i organisasjonen kan ha noe å si for de ansattes tanker og refleksjoner. I teoridelen vil jeg ha et kapittel om barnet som subjekt. Hvilket syn man har på barn, vil gjerne speile seg i hvordan man møter barns behov. Avslutningsvis i teoridelen trekker jeg inn Lov om barnehager og Rammeplan for barnehager, da de styringsdokumentene gir oss noen føringer.

Deretter vil jeg presentere metode. I dette kapittelet vil jeg skrive om valg av metode, forberedelse og gjennomgang av metode, transkribering og etiske og kritiske refleksjoner rundt mitt valg av metode. Videre vil jeg legge fram analyse og drøftingskapittelet. I dette kapittelet legger jeg fram mine funn, analysere og drøfter de opp mot relevant teori. Dette kapittelet vil jeg avslutte med en oppsummering sett i lys av min problemstilling. Til slutt i denne oppgaven har jeg en avslutning. I det kapittelet vil jeg presentere en konklusjon ett i lys av min problemstilling. Videre vil jeg skrive noe om hva som er relevant med min forskning for barnehagelæreryrket.

2. Teori

I denne delen skal jeg presentere teorien jeg synes er relevant for problemstillingen min. I hovedtrekk vil jeg skrive om Winnicott og overgangsobjekt, Bowlby og trygg base, organisasjonskultur og barnet som subjekt. Jeg har valgt å bruke Winnicott og Bowlby fordi det var i hovedsak Winnicott som presenterte begrepet overgangsobjekt, og Bowlby som presenterte/jobbet videre med begrepet trygg base. Dette er teoretikere vi har sett nærmere på i løpet av studiet. Avslutningsvis i dette kapittelet vil jeg trekke inn rammeplan for barnehager og Lov om barnehager da de gir barnehageansatte noen føringer.

2.1 Overgangsobjekt

Winnicott beskriver overgangsobjekt og overgangsfenomen som symboler på den kroppslige nærheten til kjærlighetsobjektene og samspillopplevelser (Abrahamsen, 1997, s. 103). Det er i hovedsak overgangsobjekt jeg skal skrive om, men jeg vil presisere hva overgangsfenomen er, da et overgangsfenomen kan utvikle seg til et overgangsobjekt. Videre skriver Abrahamsen at overgangsobjekt og overgangsfenomen er to ting, og det er ikke gitt at overgangsfenomen utvikler seg til overgangsobjekt. Overgangsfenomen kan for eksempel være suging på fingre eller knyttneve (1997, s. 103).

Som jeg skrev kort om i innledningen min tar barn ofte i bruk overgangsobjekt for å skape en bro mellom det å være uten sine omsorgspersoner og det å være sammen med sine omsorgspersoner. Viktig meningsbærende elementer for barnet når det tilegner seg et overgangsobjekt og knytter seg til dette, er blant annet betydning av hudfornemmelser, farge og lukt (Abrahamsen, 1997, s. 103). Winnicott tenker at barnet assosierer overgangsobjektet med den nære kroppskontakten som barnet har opplevd sammen med omsorgspersonene. Disse fornemmelsene vil ofte gjenskapes i munnen, men også rundt munnen og ved nesen. Dette sammenlikner han med at det er områder i ansiktet som blir dekket av mors varme under amming (Abrahamsen, 1997, s. 104). Som Abrahamsen skriver vil overgangsobjektet, for det enkelte barn få en helt spesiell betydning. Det minner de om alt det som ikke er til stede, men som finnes hjemme da overgangsobjektet blir symbolet på samspillopplevelser og den kroppslige nærheten til omsorgspersonene (2015, s. 141).

Winnicott mener at det er vanlig at barna på et tidspunkt kan kaste overgangsobjektet sitt fra seg, for å kunne oppleve gleden ved å få det tilbake. Hardhendt håndtering og ødeleggelse er også noe barna kan påføre overgangsobjektet sitt, men når det er reparert av omsorgspersonen viser barnet stor glede (Abrahamsen s 104).

Ved hjelp av overgangsfenomen og senere overgangsobjekt gjør barna seg erfaringer om omverden, bearbeidelse av erfaringer som til slutt omdannes til indre bilder (Abrahamsen, 1997, s. 104). I denne differensieringsprosessen fylles barnet med ambivalente følelser. Alvarez (1992) sier at barnet på et nivå vil benekte at overgangsobjektet bare er en erstatning for omsorgspersonen, men at det på et annet nivå forstår det (Referert i Abrahamsen, 1997, s 104). De voksne må aldri utfordre denne ambivalensen hos barnet ifølge Winnicott (1985b [1971]) (Abrahamsen, 1997, s. 104). Winnicott hevder at barns tidlige erfaringer med sine kjærlighetsobjekter er et mellomterritorium av den ytre og indre verden, der disse to virkeligheten møtes og overlapper hverandre. Dermed får bruken av overgangsobjekt og «potential space» et tosidig siktemål: (Abrahamsen, 1997, s. 104-105) Jeg skal komme tilbake til hva som menes med «potential space».

- Evnen til å skille mellom det som ikke er meg og det som er meg økes.
- Slik at barnet skal klare å gjennomleve desillusjoneringsprosessen, forener det barnet med kjærlighetsobjektet.

Slik jeg forstår desillusjoneringsprosessen er det den prosessen barnet går gjennom fra da det tror at alt barnet tenker skjer, og at barnet har en slags «makt» til å få behovene sine dekket umiddelbart, til det etter hvert forstår at det kan ta litt lengre tid før behovene dekkes. Abrahamsen skriver at «Potential space» er det Winnicott kaller for mulighetenes rom eller det potensielle rom (1997, s. 100). Det allerede etablerte opplevelsensrom som finnes mellom omsorgsperson og barnet er opprinnelsen til «potential space». «potential space» er det tredje opplevelsensområde som Winnicott plasserer mellom virkelighet og fantasi. Videre påpeker han at barnet vil etter hvert ha bygd opp en tillit til både seg selv og omsorgspersonen, så lenge omsorgen har vært pålitelig. På bakgrunn av dette vil desillusjoneringsprosessen og utviklingen av et «potential space» være mulig (1997, s. 100-101). Barnet klarer å mobilisere sine egne krefter i desillusjoneringsprosessen fordi det blir utfordret i små doser. Under desillusjoneringsprosessen vil barnets trygghet bli satt på prøve mer enn en gang, men det vil tåle tapet av sin opplevde allmakt med god nok holdning og «secure base» (Abrahamsen, 1997, s. 101).

Winnicott mener at barnet må finne sitt overgangsobjekt selv, de voksne kan ikke bestemme hva det skal være. Man kan legge til rette for det ved å tilby barnet koseklut, bamse og lignende, men det er bare barnet som kan bestemme hva som er et overgangsobjekt. Som Winnicott presiserer er overgangsobjekt barnets første valgte ikke-meg-eiendel, som han kaller det; the first not-me possession (Winnicott, 1971, s. 1). Dermed blir det den første lille begynnelsen på symbollek (Abrahamsen, 1997, s 106). Videre understreker Winnicott at det er barnets kreative bruk av overgangsobjektet i forbindelse med desillusjoneringsprosessen som er viktig, ikke selve overgangsobjektet.

Videre skriver Abrahamsen (1997) at overgangsobjekt er mest betydningsfulle når barnet er alene, dette fordi overgangsobjektet representerer kos og trøst (s. 106). Dette kan enkelt ses i sammenheng med at barn gjerne ikke sovner uten overgangsobjektene sine eller at de ofte vil ha det når omsorgspersoner leverer de i barnehagen og må dra. Jeg har sett flere eksempler på at barn trekker mot de i løpet av barnehagehverdagen. Dette har jeg ofte observert i forbindelse med at barnet er lei seg eller trøtt. Hvis barnet er trist tenker jeg det er naturlig at det vil ha det nærmeste de kommer omsorgspersonen sin.

For at betydningen av overgangsobjekt fortsatt skal ha en viktig rolle, er det viktig at det ikke blir løsrevet fra sin teoretiske sammenheng (Abrahamsen, 1997, s.108). Avslutningsvis vil jeg derfor ta med de betingelser Winnicott mener er viktig for begrepet overgangsobjekt.

- Det er når det psykiske skillet mellom barn og omsorgsperson, meg/ikke meg tar form, at overgangsobjektet har sin optimale anvendelse. Overgangsobjektet er av sentral betydning på dette utviklingstrinnet. Barnet bygger en bro mellom opplevelsen av å bli barn og omsorgsperson fra å være en enhet med omsorgspersonen ved hjelp av overgangsobjektet.
- Utviklingen av «potential space» må ses i sammenheng med barnets bruk av overgangsobjektet. Gjennom barns bruk av overgangsobjekt kommer dette opplevelsesrommet til syne for oss voksne.
- Det tomrommet som oppstår for barnet når omsorgspersonen ikke er tilgjengelig, fyller overgangsobjektet. Barnet behersker altså fraværet av omsorgspersonen på en symbolsk måte ved hjelp av overgangsobjektet (Abrahamsen, 1997, s. 108)

På bakgrunn av dette ser jeg en sammenheng mellom overgangsobjekt og Bowlby sin teori om trygg base, som jeg skal skrive om i neste kapittel.

2.2 Trygg base

Det var opprinnelig Mary Ainsworth som introduserte begrepet «trygg base» (secure base) (1976). Ainsworth og Bowlby var nære forskningsmedarbeidere og Bowlbys siste bok var dedikert til henne med navnet Secure base (Abrahamsen, 2015, s. 54)

Abrahamsen (2015) skriver at en trygg base representerer en trygghet hos tilknytningspersonen, og ved hjelp av denne trygge basen kan barn gå ut å utforske omverden i viten om at de har en trygghet de kan vende tilbake til. Denne trygge basen må bestå av hjelp, oppmuntring og trøst uten å bli avvist (s 54). Jeg tolker det som for at alle barn skal ha best utgangspunkt for utvikling og lek bør de ha en trygg base. Abrahamsen (2015) skriver at Bowlby påpekte at det er det enkeltes barns subjektive opplevelse av trygghet det alltid handler om (s. 54). Jeg forstår det slik at hvis man skal fungere som en trygg base, må man ha en tilknytning, altså at det er en tilknytningsperson som i hovedsak kan være en trygg base.

Videre skriver Abrahamsen (2015) at Bowlby hevder at det ved tilknytningspersonene er to helt sentrale trekk, det ene har en psykologisk funksjon og det andre har en biologisk funksjon (s. 55). Jeg stiller meg litt kritisk til dette, da jeg mener at et barn kan ha en tilknytningsperson uten den biologiske funksjonen, da jeg mener at for eksempel en ansatt i barnehagen kan fungere som en tilknytningsperson for enkelte barn. Jeg kan selvfølgelig ikke si det med sikkerhet, da jeg aldri kan være helt sikker på hva et barn tenker eller føler. Min påstand kommer jeg med på bakgrunn av hva jeg selv har observert både med mitt eget barn i barnehagen og som ansatt i barnehage.

Tilknytningspersonene møter barnets subjektive behov for trygghet, men de fungerer også som en beskyttelse for barnets overlevelse, noe som er helt nødvendig for en tilfredsstillende menneskelig utvikling, ifølge Bowlby (1989) (Abrahamsen 2015, s 55). Videre skriver Abrahamsen (2015) at selv om tilknytningsforholdene kan ha varierende kvalitet og form, representerer de fleste tilfeller av barns nære omsorgspersoner en trygg base for barna som utgangspunktet for utforskning og lek (s. 55). Jeg forstår en trygg base som en voksenrolle som er oppmerksom på barns sinnsstemning, klarer å tone seg inn på barnets følelser og ikke bare trøster, men også oppmuntrer barnet til å både utforske og leke. Dette kan den trygge basen vise verbalt og ved bruk av kroppsspråk. Det kan for eksempel være støttende og oppmuntrende ord eller blikk.

En trygg base må ikke betegnes som et geografisk sted påpeker Bowlby. Den trygge basen betegnes som en følelsesmessig beredskap, en holdning av Bowlby, som bygger videre på forskningen til Ainsworth. Videre mener han at så lenge de voksne er der for barna, i det enkeltes barns eget tempo, fungerer samspillet godt. Han påpeker hvor viktig det er å ha oppmerksomheten sin rettet mot barnet og å kunne avvente barnets eget behov for bekreftelse og trygghet, selv når man er opptatt av andre gjøremål (Abrahamsen, 2015 s. 55).

2.3 Organisasjonskultur

Larsen og Slåtten (2014) beskriver organisasjonskultur som de verdier, normer og virkelighetsoppfatninger medlemmene av en organisasjon har. Denne er utviklet over tid, og når det kommer nye medlemmer til organisasjonen blir den overført til disse. At medlemmene i organisasjonen deler verdier, normer og virkelighetsoppfatninger er med på å utgjøre en organisasjonskultur (s. 78).

Selv om organisasjonen i utgangspunktet har en kultur, kan det oppstå subkulturer innad i organisasjonen. Eksempler på subkulturer i barnehager kan være avdelingsvis, på grunnlag av utdanning, eller på bakgrunn av uenighet (Larsen & Slåtten, 2014, s. 92) Noen av betingelsene for at det skal kunne skapes en subkultur er at medlemmene har nær kontakt. De møtes hyppig og snakker mye sammen og dele noen felles erfaringer (Larsen & Slåtten, 2014, s. 92). Videre presiserer Larsen og Slåtten at disse subkulturene kan ha både negativ og positiv virkning for barnehagen, og det vil være avhengig av om disse subkulturene er separate eller om de overlapper hverandre (2014, s. 92-93). Slik jeg forstår dette kan man ha god nytte av subkulturer, de kan være med på nytenkning i organisasjonen og bidra til endring, så lenge de ikke er helt motsatt av hverandre. Er de det, vil det kanskje kunne føre til konflikter innad i organisasjonen.

2.4 Barnet som subjekt

Dagens syn på barn er basert på nyere forskning og sier noe om at barnet allerede fra fødsel er sosiale, kompetente, aktive og involverte vesener (Fennefoss og Jansen, 2008, s. 22). Bae (2016) hevder at for å kunne møte barn som subjekt må individets rettigheter i forhold til egen opplevelsesverden anerkjennes (s. 3). Tholin (2015) skriver om forskjellen på å møte barn som subjekt og objekt. Møter man barnet som subjekt, møter man barnet som

handlende, men hvis man møter barnet som objekt, kan man møte barn som at de «ikke kan noe», og at det er de voksne som former barna (s. 77). Videre skriver Tholin at barn deltar aktivt i samhandling med andre mennesker, og at de selv søker å finne mening i tilværelsen sin. Barn har rettigheter med hensyn til egne tanker og følelser, og for at vi skal kunne anerkjenne barn som subjekt må vi kunne forholde oss til dette og til den enkelte som individ som kan forholde seg til seg selv (2015, s.77). Sånn jeg forstår dette, må barnehageansatte kunne respektere og anerkjenne barns intuisjoner for å kunne se på barn som subjekt. Intersubjektivitetsbegrepet er relevant her (Bae, 2016, s. 3). Ifølge Stern handler intersubjektivitet om å ha felles intensjoner, å være felles deltakende i affektive tilstander og å ha felles oppmerksomhet (Tholin, 2013, s. 114). Videre skriver Tholin at affektiv inntoning ifølge Stern innebærer deling av følelsesmessige tilstander knyttet til det subjektive selvområde (2013, s. 114).

2.5 Rammeplan for barnehager og lov om barnehager

Jeg har valgt å bruke Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver som trer i kraft 1. august 2017, da det er denne som vil være gjeldende for meg når jeg starter å jobbe som barnehagelærer. Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver sier noe om foreldresamarbeidet (Kunnskapsdepartementet, 2017). Rammeplanen sier at barnehagen skal ha forståelse, arbeide i nært samarbeid og ivareta foreldrenes rett til medvirkning (S. 9). Dette presiseres også i barnehageloven § 1 og § 4. Videre sier Rammeplanen at ansvaret for barnets utvikling og trivsel ligger hos både foreldre og ansatte (s. 9).

Det står i rammeplanen at «Barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9). Videre legger rammeplanen vekt på at barn som kommuniserer på andre måter enn gjennom tale, og de yngste barna har rett på medvirkning. Alle barns ulike uttrykk og behov må observeres og følges opp av barnehagen (s. 9).

3. Metode

I dette kapittelet vil jeg legge fram mitt valg av metode, forberedelse og gjennomføring av intervju, transkribering og etiske og kritiske refleksjoner omkring metode.

3.1 Hermeneutikk, fortolkninger og forforståelse

«*Hermeneutikk* er læren om fortolkning av tekster» (Kvale & Brinkmann, s. 73). Ricoeur viser til det faktum at om den levende forfatteren ikke er til stedet og kan gå inn i teksten personlig, lever teksten sitt eget liv i møte med leseren (Sagberg, 2014, s. 42). Videre skriver Sagberg at når vi kan referere til noe i vår egen kontekst, ut ifra at det som sies i en tekst gir språklig mening, har vi forstått teksten. Dette betyr ikke at det nødvendigvis er det samme som det var for forfatteren, og selv om vi forstår den på ulikt vis, så er den saken som fikk forfatteren til å skrive og som får betydning for meg i dag, i bunn og grunn den samme. (s. 42) For å gjøre rede for hvordan de kommer til rette med avstanden mellom seg selv og det de studerer, må forskeren eller forskergruppen arbeide bevisst hermeneutisk. En sann bevissthet omfatter hvordan deres språk kommuniserer med språket for det emnet eller de mennesker de prøver å forstå, og hva de har med seg av forforståelse, forestillinger og tolkningsredskaper (metode) (Sagberg, 2014, s. 42). Jeg forstår dette som at vi tilegner oss ny kunnskap og ny forståelse ved at vi tolker tekster, på bakgrunn av våre forestillinger og vår forståelse.

Hvordan jeg tolker og bearbeider min data, påvirkes av hva jeg bærer med meg av forhistorie, kunnskap og holdninger (Dalland, 2012, s. 121). I løpet av studiet hvor jeg hadde de yngste barna fikk jeg virkelig opp øynene for viktigheten av barns bruk av overgangsobjekt. Jeg har alltid vært opptatt av trygghet for barna i barnehagen, og forstod at overgangsobjekt kan være en hjelp for dette. På bakgrunn av mine erfaringer om ansattes holdninger til overgangsobjekt fra jeg jobbet som assistent, ville jeg undersøke dette nærmere. Jeg måtte gå noen runder med meg selv, da jeg i min problemstilling ikke var ute etter «rett eller galt», men nettopp hvordan barnehagelærere tenker og reflekterer rundt barns bruk av overgangsobjekt. Jeg måtte se på mitt tema med et nytt syn. Med det mener jeg at jeg måtte prøve å legge til side det jeg mener er «riktig» eller bra når det gjelder barns bruk av overgangsobjekt, og prøve å forstå det informantene gir meg av informasjon.

3.2 Kvantitativ og kvalitativ metode

«Metode er redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke. Metoden hjelper oss til å samle inn *data*, det vil si den informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår» (Dalland, 2012, s. 112). Metode er verktøy vi bruker for å få svar på noe vi lurer på. Det er forskjellige måter vi kan gjøre dette på, og metode deles ofte inn i to hovedkategorier, kvalitativ metode og kvantitativ metode. Den kvalitative går mer i dybden av det du vil undersøke og lar seg ikke tallfeste eller måle, mens den kvantitative lar seg tallfeste. Kvantitativ kan ofte være spørreundersøkelser, og et eksempel kan være hvor mange barn som går i barnehagen i dag (Dalland, 2012, s. 112). Kvalitative metoder kan for eksempel være intervju eller observasjon. Jeg vil henvise til Christoffersen og Johannesens beskrivelse av observasjon som sier: «Data fra observasjoner er som regel detaljerte beskrivelser av menneskers aktiviteter, atferd eller handlinger samt mellommenneskelig samhandling og organisatoriske prosesser» (2012, s. 61).

3.3 Valg av metode

Hvilke tanker og refleksjoner har barnehagelærere om 0-3-åringers bruk av overgangsobjekt? Før denne problemstillingen ble ferdig utviklet stod valg av metode mellom intervju og observasjon. For å besvare min problemstilling på best mulig måte synes jeg kvalitativ metode passer best. Det er tanker og refleksjoner jeg vil vite noe om, og det er vanskelig å finne ut av ved å observere. Ut ifra dette valgte jeg intervju som metode. Hensikten med å bruke intervju som metode er å få reflekterende og utfyllende svar som går i dybden av temaet mitt. Som Christoffersen og Johannesen skriver vil informantene i større grad kunne uttrykke seg i et intervju (2012, s. 78). Et kvalitativt intervju kan utføres på ulike måter. Jeg stod mellom gruppeintervju og semistrukturert intervju. Ifølge Kvale og Brinkmann er det som først og fremst er viktig i et gruppeintervju er å få fram flere forskjellige synspunkter om emnet som er i fokus, og dette kjennetegnes av en ikke-styrende intervjustil (2015, s. 179). Gruppeintervju kunne vært interessant, da en samtale mellom flere kanskje kunne fått fram flere synspunkter hos intervjupersonene. På den andre siden, kunne det kanskje ført til at enkelt individer ikke hadde fått sagt alt de ville. Jeg gikk bort fra gruppeintervju, da jeg aldri har utført et intervju før og jeg følte jeg ville mestre intervju med en person bedre. For meg falt valget på semistrukturert intervju, da jeg ville ha en intervjuguide, men muligheten til å bevege meg fram og tilbake mellom spørsmål og

rekkefølge (Christoffersen og Johannesen, s 79). Jeg ville ikke at intervjuguiden skulle styre meg, men heller ha den med som støtte.

Jeg støtter meg til Kvale og Brinkmann der de skriver at forskningsintervjuet er orientert omkring samspill mellom personer og at disse deler en felles interesse om et tema (2015, s. 156). Jeg vil at intervjuet skal være et samspill mellom meg som intervjuer og informantene mine, men jeg kan ikke si med sikkerhet at vi deler en felles interesse for temaet mitt. Allikevel vil jeg tror at vi alle er opptatt av barns beste.

3.4 Forberedelse og gjennomførelse av intervju

Jeg har selv mine meninger om barns bruk av overgangsobjekt, og jeg måtte gå noen runder med meg selv når jeg arbeidet med spørsmål til intervju. Det jeg skal forske på i min oppgave er barnehagelæreres tanker og refleksjoner rundt de yngste barnas bruk av overgangsobjekter, ikke hva jeg mener er rett eller galt. Kvale og Brinkmann skriver om etiske problemstillinger ved intervjuforløpet, og at man helt fra begynnelsen av undersøkelsen til den endelige rapporten er ferdig bør ta hensyn til disse (2015, s. 97). Jeg har brukt to informanter. Jeg tok kontakt med flere, men det var to som ville stille opp. Den ene informanten tok jeg kontakt med personlig, da dette var en bekjent av meg. Dalland skriver at man gjerne kan bruke noen man kjenner til å spørre den aktuelle personen for seg, sånn at denne personen har større mulighet for å si nei. Dette for at ingen skal føle at de «må» stille opp (2012, s. 163). Jeg valgte allikevel å spørre selv, men la det fram på en sånn måte at det var helt greit å si nei. Som jeg skrev tok jeg kontakt med flere. Her valgte jeg å sende mail til styrere i forskjellige barnehager, hvor jeg spurte om han/hun hadde en barnehagelærer på småbarnsavdeling som kunne tenkt seg å stille opp på intervju. I mailen la jeg ved informasjon om oppgaven og informert samtykke (Ligger som vedlegg). Her fikk jeg kun respons fra en barnehage, og derfor valgte jeg å ha kun to informanter. Jeg ønsket kun å intervju barnehagelærere, på bakgrunn av den kunnskapen de har. Som Dalland skriver, gjorde jeg et strategisk valg (2012, s. 163).

Jeg valgte å gjennomføre intervjuene på informantenes arbeidssteder. Der er de i kjente omgivelser, og tidsbruken blir begrenset. Jeg tok et bevisst valg på å ikke gi informantene mine spørsmålene på forhånd. Problemstillingen min etterspør tanker og refleksjoner. Jeg ville ikke at informantene skulle «lese» seg opp på fagkunnskaper før intervjuet, men komme med spontane svar ut ifra det de tenkte. Jeg ga de et spørsmål i god tid før intervjuet, hvor jeg etterspurte en spesiell hendelse/erfaring hvor et barn var veldig opptatt av overgangsobjektet sitt. Dette spurte jeg om fordi det ville gi meg et utgangspunkt for spørsmålene mine, men også fordi jeg trodde det ville være med på å gjøre stemningen rundt intervjuet lettere. Dalland skriver at det kvalitative intervjuet kjennetegnes av samtaleformen, kunnskapen skapes gjennom intervjuprosessen (2012, s.167). Jeg hadde med meg intervjuguiden min, til dels for at jeg ikke skulle glemme viktige spørsmål og til dels som en støtte for meg selv.

Jeg fikk bruk for intervjuguiden på begge intervjuene. I forhold til at jeg hadde litt kjennskap til den første informanten, slappet jeg mer av. Allikevel var det første gang jeg gjennomførte et intervju, så noe spenning var det. I løpet av begge intervjuene gikk svarene til informantene litt over i flere av spørsmålene mine. Jeg opplevde det som positivt å ha med intervjuguiden som en støtte, uten at den ble for styrende.

3.5 Transkribering

Transkribering vil si å omgjøre en muntlig samtale til en skriftlig tekst (Kvale & Brinkmann, s. 210). Jeg transkriberte intervjuene mine fortløpende etter jeg hadde gjennomført de. Som Dalland (2012) skriver mister vi noe når spørsmål og svar blir til tekster (s. 179). Selv om jeg hadde tatt opp intervjuene på lydopptak, får jeg ikke med meg kroppsspråk. Når jeg transkriberte skrev jeg ned ordrett det informantene mine sa, for å «miste» minst mulig informasjon. Som Dalland (2012) kaller det, ord for ord-transkribering (s 179). Etter dette foretok jeg en tematisk bearbeiding hvor jeg sorterte svarene mine ut ifra tema. (Dalland s. 182). Dette ble utgangspunktet for analyse og drøftingsdelen.

3.6 Etske og kritiske refleksjoner omkring metode

Dalland skriver at metodespørsmålet må tas opp til ny vurdering etter at undersøkelsen er gjennomført (2012, s. 115). Videre skriver han at man etter endt undersøkelse kan se om en annen metode ville fungert bedre (s. 115). Jeg mener at intervju fungerte godt for å besvare min problemstilling. Jeg ville vite noe om barnehagelærerens tanker og refleksjoner rundt barns bruk av overgangsobjekt, og jeg mener at jeg fikk god informasjon om dette. Allikevel kan jeg ikke garantere at mine tolkninger av svarene er nøyaktig det informantene mine mente. Dette er noe jeg har hatt i bakhodet gjennom hele prosessen, for å ikke tillegge mine meninger/tanker til informantene. Min analyse blir på bakgrunn av sånn jeg har forstått informantenes erfaringer og forståelse av overgangsobjekt (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 99). Jeg tror også at gruppeintervju ville fungert bra for å få svar på problemstillingen min. Hvis jeg hadde gitt informantene intervjuguiden på forhånd så de hadde hatt tid til å forberede seg, er det mulig jeg hadde fått andre svar.

I forhold til reliabilitet og validitet, altså hvor pålitelig data er og hvor relevant data er, har jeg gjort meg noen refleksjoner (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 23). Jeg har gjort mine tolkninger rundt svarene til informantene mine, allikevel er svarene lagt fram nøyaktig sånn jeg fikk de på bakgrunn av lydopptak. Svarene de ga meg, hadde også mange eksempler fra deres hverdag, som sier noe om hvordan de faktisk jobber. På den andre siden, kan jeg ikke si med sikkerhet at de har sagt akkurat det de mente til meg, da det er noen faktorer som kan spille inn på svarene de har gitt meg. Det kan være for eksempel være stress eller hvordan jeg var som intervjuer. Det kan være at de har opplevd meg annerledes enn det jeg mener jeg har framstilt meg som. Det kan man aldri si sikkert, men på bakgrunn av det jeg har lagt fram her og stemningen i intervjuene mine, har jeg inntrykk av at dataen jeg har samlet er pålitelig. Jeg mener at dataen jeg har samlet er relevant for barnehagelærer yrket, da overgangsobjekt kan være en viktig kilde til trygghet.

Jeg ser i ettertid at det kunne vært interessant og intervjuet en assistent eller to og. For å se om det er noe forskjell på de ansattes tanker og refleksjoner på bakgrunn av utdanning og kompetanse, da det finnes mange som jobber i barnehage uten utdanning

Det fungerte veldig godt å ha med intervjuguiden som et hjelpemiddel, men ikke bli styrt av den. Mange av spørsmålene gikk litt inn i hverandre og informantene kunne fort snakke om noen av de andre spørsmålene mine når de besvarte et spørsmål.

4. Analyse og drøfting av funn

I dette kapittelet skal jeg legge fram hovedfunnene mine, analysere og drøfte disse. Jeg vil legge vekt på at i min analyse presenteres funnene sånn jeg forstår det informantene sier. Jeg kaller de for informant 1 og informant 2 for å bevare informantene sin anonymitet. Jeg har valgt å kategorisere funnene mine i tre temaer. Jeg har delt inn temaene i tre kapitler; trygghet, kultur og barn som subjekt, og det er disse temaene funnene mine kretser rundt. Teorikapittelet har vært førende for hvordan jeg tematiserer funnene mine. Jeg har tatt for meg transkriberingene av intervjuene mine, lest gjennom dem mange ganger og gått inn i tekstene for å finne funnene. Hvilke tema snakker de mye om, hva legger informantene vekt på, men også hva det er de ikke sier noe om.

4.1 Trygghet

Sånn jeg forstår det legger begge informantene stor vekt på at barns bruk av overgangsobjekt har stor sammenheng med barns trygghet. Trygghet, trygg, noe kjent og trøst er ord som går igjen i flere av svarene til begge informantene. Dette ser jeg i sammenheng med det Abrahamsen skriver om at barn gjerne bruker overgangsobjekt for å skape en bro mellom omsorgspersonene og det som ikke er like trygt (2015, s. 141). Når jeg spurte informant 2 om hva barns bruk av overgangsobjekt betyr for deg, fikk jeg dette svaret: «For meg så betyr det at de skal kunne føle seg trygg hvis de har det. Det er jo først og fremst det en kosebamse er, deres trygghet når foreldrene går. Og likeså når de skal sove, så er det jo tryggheten deres. Mange av de bruker jo sikkert den samme her i barnehagen, som de bruker hjemme i senga på kvelden, så det synes jeg de kan få lov å ha». Hun legger vekt på når foreldrene går og når barna skal sove, men sier ikke noe mer om andre situasjoner i hverdagen. For å oppklare dette stiller jeg et spørsmål om hva hun gjør hvis et barn viser tydelig tegn på at det vil ha overgangsobjektet sitt litt til, utover soving og levering. Hun svarer: «Da får barnet ha det, det gjør de. Vi er ikke så strenge (Humrer litt). Selvfølgelig, ser vi at de trenger det, så får de ha det». Winnicott mener at det er vanlig at barna på et tidspunkt kan kaste overgangsobjektet sitt fra seg, for å kunne oppleve gleden ved å få det tilbake (Abrahamsen, s. 104). Jeg ser dette i sammenheng med at barnet kan oppleve glede ved å få overgangsobjektet sitt i løpet av barnehagedagen hvis de skulle ha behov for det.

Begge informantene sier at de er mer åpne for overgangsobjekt i tilvenningsperioden. Dette kan forstås ut ifra at da er alt nytt og utrygt. På den ene siden kan man si at etter hvert vil man lære barna å kjenne, og at de ansatte i barnehagen kan forstå når barna er trygge i barnehagen. Og på bakgrunn av dette ta avgjørelser om når barnet trenger overgangsobjektet sitt. Jeg stilte de dette spørsmålet: «Tenker du at det er noe forskjell på barns bruk av overgangsobjekt i tilvenningsperioden kontra hverdagen «etter» tilvenning?» Informant 1 svarer:

Ja, det vil jeg si. Jeg er mye mer liberal og åpen til å begynne med. Altså, da kan de egentlig ha overgangsobjektet sitt nærmest hele dagen for meg. Vi kan prøve å ta det bort hvis vi ser at ungen er i lek og har det fint. De kan gjerne ha med bamsen overalt og ut ,så lenge det ikke er helt gjørmet. Mens etter tilvenning er det mer: Nå kan du ha den litt også kan vi legge den på hylla etterpå. Jeg ser og at det er mange foreldre som vil legge smokk og kos på hylla når de leverer i barnehagen. Og da pleier jeg å si, helst så barna ikke hører det, at det går greit for oss og at vi kan legge den på hylla litt senere. Nå synes jeg ikke det er greit at de går med smokk hele dagen, men hvis vi ser at de er lei seg og det er behov så får de det. Det er viktig å forklare og fortelle barna og legge det på hylla i samråd med barna».

På dette spørsmålet svarer informant 2: «Ja, det gjør jeg nok. De får jo bruke det mer da. Men det er jo for at de skal blir trygg her, før vi tar bort den tryggheten». Dette ser jeg i sammenheng med det Winnicott sier om barns bruk av overgangsobjekt, det kan forstås som at informantene ser sammenhengen mellom overgangsobjekt og omsorgspersonene. (Abrahamsen, 2015). Informant 1 forklarer foreldre at det går greit at barnet har smokk eller kos, og at de kan ta det bort senere. Det at foreldrene drar, kan være sårt for barna, og da kan det hjelpe å ha smokk eller kos en liten stund. Jeg skrev i teoridelen at jeg ser en sammenheng mellom overgangsobjekt og trygg base. Abrahamsen skriver at den trygge basen må bestå av hjelp, oppmuntring og trøst uten å bli avvist (2015, s 54). Ved hjelp av overgangsobjektet sitt, kan barnet føle at det har en «trygg base», ved at det kan gi blant annet trøst. Uten å påstå noe, kan jeg tenke meg at overgangsobjektet i visse situasjoner kan være en kilde til hjelp og oppmuntring. Kanskje vil barnet ha lettere for å gjøre noe det synes er utfordrende, men spennende, når det har overgangsobjektet sitt. Abrahamsen skriver at tilknytningspersonene møter barnets subjektive behov for trygghet, men at de også fungerer som en beskyttelse for barnets overlevelse, noe som er helt nødvendig for en tilfredsstillende menneskelig utvikling ifølge Bowlby (1989) (2015, s. 55). For å se på det fra et annet perspektiv kan man spørre om man noen gang kan være helt sikker på at et barn er trygt i

barnehagen. Overgangsobjekt minner barna om alt det som ikke er til stede, men som finnes hjemme da overgangsobjektet blir symbolet på samspillsopplevelser og den kroppslige nærheten til omsorgspersonene (2015, s. 141). Så når kan man, hvis det er mulig, si med sikkerhet at barna er trygge og ikke har like mye behov for overgangsobjektet som symboliserer omsorgspersonene sine lengre, kan være tanker og reflektere rundt. Videre kan man stille seg spørsmålet om denne makten til å definere barns behov ligger hos de ansatte eller hos barna.

4.2 Kultur i barnehagene

Selv om jeg fikk inntrykk av at begge informantene har mange like tanker rundt barns bruk av overgangsobjekt, ser jeg noen forskjeller. Jeg fikk tidlig inntrykk av at informant 1 synes barns bruk av overgangsobjekt er viktig og forstod det som at dette var noe de var enig om i hele barnehagen. I denne barnehagen forstår jeg det som alle avdelingene deler normer, verdier, virkelighetsoppfatninger, altså at organisasjonen har samme kultur (Larsen & Slåtten, 2014, s.78). Når jeg spurte informant 1 om hun noen gang hadde måtte forklart hvorfor hun lar barna bruke overgangsobjekt til andre ansatte, svarte hun dette: «Det har nok skjedd, men ikke i denne barnehagen. Her er vi veldig like på det. Vi har hatt mye teori om det, og snakker mye om at det er viktig for barna». Selv om jeg forstod det som at informant 2 også mente at overgangsobjekt var viktig for barna, fikk jeg allikevel følelsen av at de på denne avdelingen var litt mer konsekvent på at objektene kun skulle brukes ved soving og hvis et barn var lei seg. Hun forteller meg dette: «Når barna kommer om morgenen går det bare i hylla og legger det fra seg, også vil de bare ha det når de skal sove. Ellers spør de nesten aldri etter det». Jeg spør hun om hvorfor hun tror det er sånn, og da svarer hun at det bare er sånn. Videre sier hun: «Vi er to småbarnsavdelinger i denne barnehagen, så dette er sånn vi jobber på mitt team. Jeg vet at de jobber annerledes på den andre avdelingen. Der har nok barna litt mer smokk og kos enn det dem har hos oss. Hvorfor det har blitt sånn, det vet jeg ikke. Det har bare blitt sånn egentlig» Dette er interessant, og her kan man tenke at subkulturer, altså en kultur innad i organisasjonens kultur, er en del av det hele. Larsen og Slåtten (2014) beskriver kultur som en organisasjon som deler normer, verdier og virkelighetsoppfatninger (s. 78). De sier videre at et eksempel på hvor subkulturer kan dannes er avdelingsvis (s. 92). Jeg tolker det som at dette kan være en realitet i denne

barnehagen, da jeg fikk inntrykk av at disse to småbarnsavdelingene har noe forskjellig verdier, normer og virkelighetsoppfatninger når det kommer til barns bruk av overgangsobjekt. Dette kan jeg selvfølgelig ikke si med sikkerhet, da jeg ikke har snakket med noen fra den andre avdelingen, men det er slik jeg tolker det ut ifra informasjonen jeg får av informant 2. Men man må huske at barn er forskjellig, og det kan være at den andre småbarnsavdelingen har barn med større behov for overgangsobjekt enn det avdelingen til min informant har.

4.3 Barn som subjekt og utfordringer

Begge informantene sa at de var veldig åpen for barns bruk av overgangsobjekt hvis barna viste at de trengte det, og de mente at dette var viktig på bakgrunn av barns trygghet. Som jeg skrev i kapittelet om trygghet, kan man stille seg kritisk til om man med sikkerhet kan si om et barn er trygt eller ikke. I forhold til at et barn vil få tilgang til overgangsobjektet sitt om barnet viser at det *trenger* det, tenker jeg at man ikke alltid kan vite dette med sikkerhet heller. Hvis man kjenner barna godt, kan det være at man vil skjønne akkurat hva behovet deres er. Uttrykk barn kan bruke for å vise at de har behov for overgangsobjektet sitt kan for eksempel være verbalt, vise det med kroppsspråk eller gjennom gråt. Det er mulig det finnes barn som ikke vil vise det tydelig, men allikevel vil ha behov for overgangsobjektet sitt. Barn er forskjellige, og noen viser følelser lett, mens andre kan være mer innesluttet. Når det kommer til dette vil jeg stille meg kritisk til at personalet i barnehagen konsekvent kan vite hva barns behov er, og at det er personalet som sitter med makten til å «bestemme» om det er greit å ha overgangsobjekt eller ikke.

Jeg spurte informantene om de noen gang hadde møtt på noen utfordringer i forhold til barns bruk av overgangsobjekt, og om de har måtte begrense bruken. Informant 2 sa at det har skjedd, men at det var veldig sjeldent. Men hvis man skulle måtte begrense det var det ofte i forhold til at smokk kunne hemme språket og kommunikasjon med andre, tenner og om overgangsobjektet hemmet barna i å leke med andre. Dette kunne vært interessant å skrive mer om, og undersøkt mer om hva som «veier tyngst» av barns trygghet eller barns utvikling, men siden denne oppgaven har sine begrensninger har jeg valgt å utelukke å se nærmere på dette. Informant 1 gir meg et litt mer utfyllende svar:

«Etter at barnet begynner å bli trygt, man har blitt kjent med barnet og man mener at barnet er trygt i barnehagen vil det gjerne begrenses litt. Hvis jeg mener at barnet ikke trenger smokken lengre, og sier dette mens jeg prøver å ta ut smokken men barnet kniper igjen munnen og «holder fast» smokken, sier jeg ok da venter vi litt». Begrensinga må etter hvert skje både på grunn av tenner og at det kan hemme barnet i leken. Men man må se an den enkelte situasjon og det enkeltes barns behov. Etter hvert som barnet blir eldre er det også lettere å forklare og fortelle».

Informant 1 legger flere ganger i løpet av intervjuet vekt på at man som ansatt i barnehagen må se an det enkelte barns behov og situasjoner. Informant 2 sier også noe om barns behov under intervjuet. «Ser vi at barna trenger overgangsobjektet sitt, så er det greit». Bae sier; skal man kunne møte barn som subjekt må individets rettigheter i forhold til egen opplevelsesverden anerkjennes (2016, s. 3). Man kan se på dette fra to ulike perspektiver om man tenker barn som subjekt. Man kan tenke seg til at ansatte anerkjenner barn i forhold til at man ser an enkeltes behov og situasjoner. Men ved at makten alltid vil ligge hos den ansatte, med tanke på at det er de ansatte som vil vurdere om det er akkurat overgangsobjekt som er barnets behov, kan det på en annen side være at barn ikke blir anerkjent.

Informant 2 forteller meg at alle barna alltid legger smokk/kos/bamse i hylla med en gang de kommer i barnehagen, og at de gjør det samme når de er ferdig å sove. Jeg får inntrykk av at det så å si aldri er noen barn som «trenger» overgangsobjektet sitt ellers i løpet av hverdagen i barnehagen. Som jeg skrev tidligere er alle barn forskjellige, og det kan være at denne barnegruppen rett og slett ikke har et stort behov for overgangsobjektene sine i løpet dagen. På den andre siden så forteller informant 2 meg at har barnet behov, så lar de selvfølgelig barnet få ha overgangsobjektet sitt. Tholin skriver at barn har rettigheter med hensyn til egne tanker og følelser, og for at vi skal kunne anerkjenne barn som subjekt må vi kunne forholde oss til dette (2015, s. 77).

Begge informantene sier at de har opplevd at foreldrene kan være veldig opptatt av at overgangsobjektet til barna skal legges på hylla når de kommer i barnehagen. Når jeg spør informant 2 om når hun skjønner om barnet trenger overgangsobjektet sitt eller ikke svarer hun: «Det varierer litt. Noen kan ha behov for det lengre enn andre. Det ser vi jo, vi lærer oss å kjenne barna etter hvert også ser vi hva behovet deres er. Også prater vi med foreldrene, og de er litt opptatt av barna ikke skal ha overgangsobjekt». Informant 1 sier: «Det er jo mange foreldre som ved levering sier at nå må barna legge smokk/bamse på hylla. Da kan jeg si, helst så barnet ikke hører det, at det går greit for oss, vi legger den på hylla om en liten

stund. Det er mye lettere for oss å gjøre det enn for forelderen, og det er kanskje akkurat da foreldrene går at barnet trenger det».

Et godt foreldresamarbeid vil være viktig, og en mulig faktor for barns beste. Rammeplanen for barnehager (Kunnskapsdepartementet, 2017) sier at barnehagen skal ha et nært samarbeid med foreldre, forståelse og ivareta foreldrenes rett til medvirkning. (s. 9) Videre sier rammeplanen for barnehager at barnets trivsel og utvikling er personalets og foreldres felles ansvar (2017, s. 9). På den ene siden kan man si at informant 2 har et godt samarbeid med foreldre og ivaretar deres rett til medvirkning, da de ikke ønsker at barna skal bruke overgangsobjektet sitt mye. Å se på barn som subjekt innebærer felles intensjoner, felles deltakende i affektive tilstander og at en har en felles oppmerksomhet med barnet, altså intersubjektivitet. (Tholin, 2013 s. 114). I situasjoner som dette kan man stille seg kritisk til om det er foreldres ønsker eller barnas behov som veier tyngst. Jeg vil legge vekt på at det ene ikke nødvendigvis utelukker det andre. Med et godt samarbeid og respekt for hverandre tenker jeg at man kan få til begge deler.

4.4 Oppsummering

Funnene mine sier noe om hvilke tanker og refleksjoner barnehagelærere har om 0-3åringers bruk av overgangsobjekt. Ut ifra min analyse og drøftingsdel er begrep som trygghet og behov ofte nevnt. Disse begrepene har jeg utforsket, ved å være kritisk og se de fra ulike perspektiv. Det kommer fram at barns bruk av overgangsobjekt er friere under tilvenning, siden alt er nytt og utrygt. Barnehagelærere ser noen utfordringer ved barns bruk av overgangsobjekt, men er enig i at hvis barnet har behov for det, er det viktig å møte disse behovene. Jeg fikk inntrykk av at når barna er trygge i barnehagen, tenker barnehagelærer at utviklingen hos barnet trumfer overgangsobjektet. I den forstand at kommunikasjon, tannstilling og samspill med andre er viktigere i sin helhet. Jeg kan ikke si med sikkerhet at det er det informantene mente, men det er sånn jeg tolker det. Det er noen ulikheter i tankene til informantene, og bruken av overgangsobjekt varierer nok fra barnehage til barnehage, også avdelingsvis. Disse ulikhetene kan forstås i sammenheng med barnehagelæreres tanker på bakgrunn av hva de mener barna trenger eller har behov for. På bakgrunn av mine funn, tolker jeg det som at barnehagelærere tenker at barn ikke alltid har behov for overgangsobjekt, og at i forhold til utvikling kan det være en hindring, men de tenker at

overgangsobjekt er en viktig kilde til trygghet og at man som barnehagelærer må møte barns behov. I forhold til mine kritiske refleksjoner rundt funnene, kunne det vært interessant og forske videre på hva som *egentlig* legges i begrepene trygghet og behov i sammenheng med personalets makt, og hvordan barnehagelærere tolker dette.

5. Avslutning

I denne bacheloroppgaven har jeg tatt for meg problemstillingen: *Hvilke tanker og refleksjoner har barnehagelærere om 0-3åringers bruk av overgangsobjekt?* For å undersøke dette har jeg intervjuet to barnehagelærere. Konklusjonen min er at barnehagelærere ser viktigheten av overgangsobjekt i forhold til barns trygghet, og tar dette på alvor. Som jeg forstår på mine informanter, vil de allikevel ikke at dette er noe barna skal ha tilgang til hele tiden, og det på bakgrunn av barns utvikling. Jeg får inntrykk av at det er smokk som er mest problematisk, da denne kan hemme barnets kommunikasjon med andre, og gå utover tannstilling.

Jeg har lært mye i denne prosessen, og blitt enda sikrere på meg selv som pedagog. Jeg tenker at refleksjon er viktig, og med det som utgangspunkt tror jeg barnehagelærere vil kunne gjøre en god jobb. Ved refleksjon vil man kunne se saker fra flere hold. På den måten tenker jeg at man lettere kan klare å handle ut i fra barns behov, da man ikke blir stående fast på en tanke om hva som er «rett». Ved å være kritisk i min undersøkelse, har jeg lært enda mer om hvordan jeg vil jobbe for å kunne behandle barn som subjekt og på den måten respektere barn og deres behov. Jeg ser at det vil være noen utfordringer i forhold til barns bruk av overgangsobjekt, og på bakgrunn av dette tenker jeg at refleksjon er viktig, for å kunne møte barns behov på best måte.

Det kunne vært interessant og forsket enda mer på dette. Ikke bare barnehagelæreres, men også assistenters tanker om overgangsobjekt. På den måten kunne man sett om det er noe forskjell på ansattes tanker på bakgrunn av kunnskap. Hvis jeg tar utgangspunkt i meg selv, har jeg fått et annerledes syn på overgangsobjekt etter at vi har hatt teori om det, og jeg har lært hvorfor overgangsobjekt er viktig for barn. I den sammenheng tenker jeg at det er viktig å ha med seg denne teorien i «ryggsekken». På den måten blir det ikke *bare* en bamse, men en bamse med betydning for så mye. Hadde ikke jeg valgt de yngste barna som fordypning, er det ikke sikkert jeg hadde lært noe om dette i løpet av studiet. Men for å få trygge barn i barnehagen, kan overgangsobjekt være en viktig kilde, og med tanke på barn som subjekt, barns selvfølelse og utvikling er det viktig at vi ikke utfordrer barns følelser når det kommer til overgangsobjekt. På bakgrunn av dette, tenker jeg at min forskning kan være aktuell for barnehagelæreryrket. Jeg tenker det er viktig at alle som jobber i barnehage har kunnskap om overgangsobjekt og dets betydning.

6. Litteraturliste

Abrahamsen, G. (1997). *Det nødvendige samspillet*. Oslo: Tano Aschehoug

Abrahamsen, G. (2015). *Tilknytningsbaserte barnehager*. Oslo: universitetsforlaget

Bae, B. (2016) *Å se barn som subjekt – noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/>

Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forlag AS

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving* (5. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk

Fennefoss, A. T. & Jansen, K. E. (2008). *Småbarnspedagogikk og praksisfortellinger: Pedagogisk dokumentasjon gjennom tolkning og analyse*. Bergen: fagbokforlaget

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://lovdata.no/static/lovtidend/ltavd1/2017/sf-20170424-0487.pdf>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk

Lov om barnehager, Lov-2005-06-17-64. (2016). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64/KAPITTEL_2#§3 Lov om barnehager

Sagberg, S. (2014). Vitenskapsteori for bachelorstudenter. I M., D. Bergsland & H. Jæger (Red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanning* (s. 25-49). Oslo: Cappelen Damm AS

Statistisk sentralbyrå. (2012). *De fleste små barn går i barnehage*. Hentet fra <http://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/de-fleste-smaa-barn-gaar-i-barnehage>

Størksen, I. (2007). *Barnet i barnehagen – Relasjoners betydning for tidlig utvikling*. Hentet fra <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/185248>

Svendsen, L. F. H. (2011). Refleksjon – filosofi, *Store norske leksikon*. Hentet 25 mai 2017, fra https://snl.no/refleksjon_-_filosofi

Tholin, K. R. (2013). *Omsorg i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget

Tholin, K. R. (2015). *Profesjonsetikk for barnehagelærere*. Bergen: Fagbokforlaget

Winnicott, D. W. (1971). *Playing and reality*. Tavistock Publications. Hentet fra <http://web.mit.edu/allanmc/www/winnicott1.pdf>

Vedlegg

6.1 Vedlegg 1: informert samtykke

Samtykkeskjema for intervju

Jeg heter Kine Nordby Røste og er barnehagelærerstudent. Jeg går nå 3. året, og skal i den sammenheng skrive en bacheloroppgave. Temaet mitt er overgangsobjekt, og problemstillingen min lyder som følger: Hvilke tanker og refleksjoner har barnehagelærere om 0-3 åringers bruk av overgangsobjekt.

For å få svar på spørsmålene mine vil jeg gjennomføre kvalitativt intervju med barnehagelærere som jobber på småbarnsavdeling. Under intervjuet vil jeg ta opptak, slik at informasjonen jeg får blir korrekt. Etter at opptaket er transkribert vil det bli slettet, og intervjupersonene vil være anonymisert. Dette er helt frivillig, og den som deltar kan trekke seg når som helst.

Kunne du tenkt deg å stille opp på dette?

Har du noen spørsmål kan jeg kontaktes på tlf: 95428523, epost: kine1990@hotmail.com

Veilederen min under bachelorprosjektet er:

Camilla Helèn Ødegården Aanstad, epost: camilla.aanstad@inn.no

Før intervjuet trenger jeg din underskrift på at du har lest og forstått informasjonen over, og at du ønsker å delta i mitt forskningsprosjekt.

Jeg har lest og forstått informasjonen over, og ønsker å delta på intervju.

Dato

underskrift